Przegląd Europejski – European Studies Quarterly, **ISSN: 1641-2478**
vol. 2026, no. 2
Copyright © by Maria Gmurczyk, Hanna Korzonek, Jakub Mądry, 2026
Creative Commons Attribution 4.0 (CC BY 4.0)
http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/
DOI: https://doi.org/10.31338/1641-2478pe.2.26.6

Stanowisko Unii Europejskiej wobec migracji klimatycznych w kontekście *Europejskiego Zielonego Ładu* – studium przypadku Porozumienia z Samoa[1]

Maria Gmurczyk, *Jagiellonian University (Cracow, Poland)*
E-mail: maria.gmurczyk@student.uj.edu.pl
https://orcid.org/0009-0003-5797-4949

Hanna Korzonek, *Jagiellonian University (Cracow, Poland)*
E-mail: hanna.korzonek@student.uj.edu.pl
https://orcid.org/0009-0000-1485-9842

Jakub Mądry, *Jagiellonian University (Cracow, Poland)*
E-mail: jakub.madry@student.uj.edu.pl
https://orcid.org/0009-0009-3041-6887

Streszczenie

Postępujące zmiany klimatu intensyfikują zjawisko migracji klimatycznych, przy jednoczesnym braku odpowiednich ram ochrony migrantów środowiskowych w prawie międzynarodowym i unijnym. W niniejszym artykule przeanalizowano wpływ *Europejskiego Zielonego Ładu* (EZŁ) na kształtowanie regulacji dot. migracji klimatycznych w UE oraz wymiar zewnętrzny tych działań, ukazany na przykładzie Porozumienia z Samoa. Wyniki badania wskazują na marginalizację kwestii migracji środowiskowych w EZŁ oraz na strukturalne utrudnienia wynikające z rozbieżnych interesów państw członkowskich. Zastosowanie teorii sekurytyzacji i deeuropeizacji oraz metod analizy treści dokumentów źródłowych i analizy instytucjonalno-prawnej posłużyło weryfikacji hipotezy, iż działania UE na rzecz klimatu nie uwzględniają wyzwań związanych z migracjami klimatycznymi. Studium przypadku Porozumienia z Samoa ukazuje jednak potencjał umów handlowych dla włączania tych zagadnień do agendy politycznej.

[1] Artykuł został przygotowany w ramach mini-grantu pt. *Kto to robi i jak to się robi? Proces kształtowania polityk unijnych,* sfinansowanego przez Wydział Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego: *Konkurs na rozwój współpracy z otoczeniem zewnętrznym uczelni – edycja 5.*

Słowa kluczowe: migracje klimatyczne, *Europejski Zielony Ład*, sekurytyzacja, deeuropeizacja, Porozumienie z Samoa

The European Union's stance on climate migration in the context of the *European Green Deal* – a case study of the Samoa Agreement

Abstract

Progressing climate change is intensifying the phenomenon of climate migration, while adequate protection frameworks for environmental migrants are still lacking in both international and EU law. This article analyses the impact of the *European Green Deal* (EGD) on the shaping of regulations concerning climate migration in the EU, as well as the external dimension of these actions, illustrated by the example of the Samoa Agreement. Research results demonstrate the marginalisation of environmental migration within the EGD and structural barriers resulting from the divergent interests of the Member States. The application of securitisation and de-Europeanisation theories, along with content analysis of the source documents and institutional–legal analysis, were used to verify the hypothesis that the EU in its climate policy does not take into account the challenges related to climate migration. However, the case study of the Samoa Agreement demonstrates the potential of trade agreements to incorporate these issues into the political agenda.

Keywords: climate migration, European Green Deal, securitisation, de-Europeanisation, Samoa Agreement

Nasilające się skutki zmian klimatycznych sprawiają, że zagadnieniu migracji środowiskowych w dyskursie naukowym poświęca się coraz więcej uwagi (Rosignoli 2022; Bittle 2023; Behrman, Kent 2022). Istnieje jednak luka badawcza dotycząca tego, jak główne elementy polityki klimatycznej Unii Europejskiej (UE) odpowiadają na to zjawisko, zarówno w wymiarze politycznym, jak i prawnym.

Głównym celem artykułu jest zbadanie wpływu najważniejszej w ostatnim czasie unijnej strategii w dziedzinie środowiska i zmian klimatu – *Europejskiego Zielonego Ładu* (EZŁ) – na gotowość (bądź jej brak) Unii do podjęcia wyzwań związanych z migracjami klimatycznymi. Celem szczegółowym jest ocena działań UE w sferze migracji środowiskowych oraz tego, w jaki sposób unijna polityka klimatyczna odpowiada na prognozowany napływ migrantów klimatycznych.

Przedstawiono teorie wyjaśniające badane zjawisko. Nacisk położony został na teorię sekurytyzacji migracji (Buzan et al. 1998), ze szczególnym uwzględnieniem sektora społecznego i środowiskowego, a także na teorię deeuropeizacji (Ruszkowski 2019; Domaradzki 2019). W dalszej części rozwinięte zostaną zagadnienia związane ze współczesnymi migracjami środowiskowymi, czynnikami wpływającymi na ten rodzaj mobilności oraz szacunkami dotyczącymi skali potencjalnych migrantów w perspektywie do 2050 roku. Przedstawiono dotychczasowe stanowisko UE wobec migracji środowiskowych oraz definicje pojęcia migranta środowiskowego i klimatycznego, które w artykule używane będą naprzemiennie, ponieważ nie są one terminami prawnymi, ale systematyzującymi.

Następnie przeprowadzona zostanie analiza wybranych aspektów EZŁ. Część czwarta zawiera studium przypadku Porozumienia z Samoa jako przykładu uwzględniania kwestii migracji klimatycznych w umowach podpisywanych przez UE z państwami trzecimi. W ostatniej części artykułu autorzy przedstawiają konkluzje, odpowiadając na pytania badawcze i weryfikując hipotezę.

Przyjęta w artykule **metodologia** opiera się na analizie treści, metodzie instytucjonalno-prawnej oraz studium przypadku. Jako źródła wykorzystano literaturę przedmiotu, dokumenty prawne i polityczne, raporty oraz zasoby internetowe.

Hipoteza badawcza zakłada, że działania UE na rzecz klimatu nie uwzględniają wyzwań związanych z migracjami klimatycznymi. W celu weryfikacji hipotezy postawiono następujące **pytania badawcze**:

P1: Jakie są prognozy napływu migrantów klimatycznych do UE do 2050 r.?

P2: Jakie rozwiązania wpływające na kwestię migracji klimatycznych zawiera EZŁ?

P3: Jak proponowane zmiany w EZŁ mogą wpłynąć na migracje klimatyczne?

P4: Jaki jest aktualny stan działań w sferze migracji środowiskowych w UE?

Ramy teoretyczne

Zagadnienie migracji klimatycznych oraz działań UE w tym zakresie może być rozważane w ujęciu *teorii sekurytyzacji* oraz *teorii deeuropeizacji*. Ich zastosowanie w analizie problemu pozwala na spojrzenie na te kwestie z perspektyw, które uwzględniają bieżące wydarzenia w polityce międzynarodowej oraz panujące wokół nich nastroje społeczne.

Pojęcie *sekurytyzacja* w stosunkach międzynarodowych wywodzi się z tzw. szkoły kopenhaskiej, której prekursor – Barry Buzan – określa to zjawisko jako przedstawianie danego problemu w kategoriach egzystencjalnego zagrożenia, które wymaga podjęcia nadzwyczajnych środków i uzasadnia działania wykraczające poza zwykłe ramy procedur politycznych (Buzan et al. 1998: s. 23–24). Główną cechą sekurytyzacji jest stosowanie sprecyzowanej retoryki odwołującej się do kwestii przetrwania (państwa, społeczeństwa) oraz podkreślającej konieczność natychmiastowych działań. Taka definicja pozwala na wykorzystywanie teorii sekurytyzacji do analizowania obszarów innych niż militarno-polityczny, tradycyjnie wiązany z zagadnieniem bezpieczeństwa.

Barry Buzan, Ole Wæver i Jaap de Wilde w swojej pracy *Security: A New Framework for Analysis* (1998), która zapoczątkowała badania nad sekurytyzacją, wyróżnili pięć sektorów, w których może dochodzić do sekurytyzacji: militarny, środowiskowy, gospodarczy, społeczny oraz polityczny. W kontekście analizowanego zagadnienia zastosowanie mają dwa sektory: społeczny, który uwzględnia również kwestię migracji, oraz środowiskowy.

Sekurytyzacja migracji polega na przedstawianiu kwestii imigrantów i uchodźców w kategoriach bezpieczeństwa, w skrajnych przypadkach wykorzystując narrację o zagrożeniu dla bezpieczeństwa narodowego, również ze strony działań instytucji UE w zakresie polityki migracyjnej (Wæver 1995: s. 65–66). Migracja nie jest więc traktowana jako naturalny proces społeczny i ekonomiczny, ale głównie jako potencjalne zagrożenie dla porządku społecznego, stabilności politycznej i tożsamości narodowej. W retoryce politycznej,

medialnej i instytucjonalnej dominuje obraz imigrantów jako *innych* – obcych kulturowo, społecznie i religijnie, co może wzbudzać lęk obywateli. Wówczas takie nastroje społeczne mogą stanowić legitymizację działań obejmujących m.in. zaostrzanie polityki migracyjnej, zwiększanie kontroli granic czy ograniczania praw osób poszukujących ochrony międzynarodowej (Wodak 2018). Na poziomie UE polityka migracyjna może być przedstawiana jako potencjalne zagrożenie dla suwerenności narodowej, np. poprzez mechanizm relokacji uchodźców (Liszkowska 2024: s. 44–47).

W sektorze środowiskowym pojęcie sekurytyzacji odnosi się do ujmowania środowiska naturalnego, klimatu i ekosystemów w kategoriach bezpieczeństwa, a degradacji środowiska, katastrof naturalnych i zmian klimatycznych – jako zagrożeń dla systemu bezpieczeństwa (Buzan et al. 1998: s. 79–80). Podobnie jak w innych przypadkach, sekurytyzacja w tym sektorze oznacza uznanie, że kwestie ekologiczne wymagają natychmiastowych i nadzwyczajnych działań w celu zniwelowania zagrożenia i zapewnienia bezpieczeństwa. Występujące zagrożenia ekologiczne wiążą się również z kwestią migracji, kiedy osoby zamieszkujące obszary dotknięte katastrofami ekologicznymi są zmuszone do przemieszczania się w rejony bezpieczne. Wówczas aspekt środowiskowy sekurytyzacji wchodzi w interakcję z aspektem społecznym. W tym kontekście należy wspomnieć również o zjawisku *ekologizacji granic* (ang. *ecobordering)*, popularnym w ostatnich latach w środowiskach skrajnie prawicowych (Turner, Bailey 2022: s. 110–131). Zgodnie z tą narracją, imigranci obwiniani są o degradację narodowego środowiska naturalnego, przede wszystkim poprzez wykorzystywanie zasobów naturalnych, takich jak ziemia, woda czy żywność.

Z perspektywy teorii sekurytyzacji, rządy państw członkowskich, w szczególności te, w skład których wchodzą partie populistyczne, decydują się na narrację przedstawiającą migrację jako zagrożenie, wywołując takie poczucie w społeczeństwie na poziomie krajowym. Powołując się na nastroje na arenie krajowej, rządy państw członkowskich uzasadniają swoje stanowisko przeciwko propozycjom legislacyjnym przedstawianym przez instytucje UE, które miałyby na celu uregulowanie zagadnienia migracji klimatycznych na poziomie ogólnounijnym. Taka narracja może być stosowana również przez partie opozycyjne, co pomaga im w zwiększaniu swojego poparcia.

Do analizy omawianego problemu można zastosować również *teorię deeuropeizacji* (Domaradzki 2019; Ruszkowski 2019). Aby jednak odpowiednio zdefiniować ten termin, należy najpierw odnieść się do terminu pierwotnego, jakim jest *europeizacja*. Według Roberta Ladrecha, jest to stopniowy proces zmiany kierunku i kształtu polityki w takim stopniu, że polityczna i ekonomiczna dynamika procesu integracyjnego staje się częścią organizacyjnej logiki polityki i procesu decyzyjnego na poziomie krajowym (Ladrech 1994: s. 70). *Sensu largo* pojęcie to określa oddziaływanie całości kontynentu europejskiego jako wspólnoty historycznej, kulturowej, społecznej i instytucjonalnej, zaś *sensu stricto* ograniczone jest do oddziaływania samej UE (Ruszkowski 2019).

Deeuropeizacja zaś, zgodnie z definicją przedstawioną przez Janusza Ruszkowskiego, jest procesem „powodującym cofanie się rozwiązań integracyjnych z obszarów, polityk i branż, na których już wystąpiły efekty europeizacyjne, czyli *de facto* porzuca-

niem rozwiązań europejskich oraz zaniechaniem jej implementacji" (Ruszkowski 2019: s. 75). W procesie tym występuje mechanizm *spill-back*, który oznacza wycofywanie się jego uczestników ze wzajemnych zobowiązań (Lindberg, Scheingold 1970: s. 199). Najczęściej związany jest on z kryzysami, które mogą wpływać na wystąpienie regresji procesu europeizacji, jego zahamowanie, ograniczenie, a w niektórych przypadkach nawet wywoływać opór (Ruszkowski 2019: s. 75). Należy również zaznaczyć, że deeuropeizacja w większości przypadków jest wynikiem decyzji politycznych (Ruszkowski 2019: s. 76).

W ramach omawianego w niniejszym artykule zagadnienia można wskazać okoliczności, które wypełniają definicję *deeuropeizacji* i pozwalają na zastosowanie tych ram teoretycznych do analizy zjawiska. Projekt strategii EZŁ został przedstawiony przez Komisję Europejską w grudniu 2019 r., a następnie rozpoczęto implementację aktów prawnych wdrażających EZŁ, w tym przede wszystkim Europejskiego Prawa Klimatycznego z 2021 r. (Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1119) oraz aktów prawnych składających się na pakiet *Gotowi na 55* (ang. *Fit for 55*).[2] Jednak już po ich wejściu w życie, pod wpływem kontrowersji związanych z efektami gospodarczymi EZŁ, kryzysem energetycznym w związku z odchodzeniem od rosyjskiego gazu ziemnego, a także protestami rolników na skalę ogólnoeuropejską z grudnia 2023 r., rozpoczęła się dyskusja nad wprowadzeniem modyfikacji w przepisach EZŁ. Postulaty zmian obejmowały m.in. złagodzenie ustanowionych celów klimatycznych oraz wycofanie się z niektórych regulacji (Ciot 2023; Goulard, Keraron 2024; Kustova et al. 2024)[3]. To bezpośrednio wpisuje się w kryterium teoretyczne zjawiska *deeuropeizacji*, czyli przytoczone wcześniej wycofywanie rozwiązań europejskich w obszarach, w których efekty europeizacyjne już wystąpiły lub zostały formalnie uzgodnione.

Migracje klimatyczne

Wędrówka i migracja od wieków wpisane są w historię człowieka, a jedną z ich kluczowych przyczyn jest zmieniający się klimat, który przekształca środowisko naturalne i stopniowo pozbawia społeczności możliwości dalszego życia na danym obszarze. Ponieważ współczesne zmiany środowiskowe mają znacznie bardziej gwałtowny charakter niż w przeszłości i niosą zagrożenie dla większej liczby ludzi niż kiedykolwiek wcześniej, XXI wiek bywa określany mianem „wieku migracji klimatycznych" (Vince 2022). I chociaż zmiany klimatu dotykają wszystkich regionów świata, to jednak w największym stopniu odczuwają je mieszkańcy państw najmniej rozwiniętych, szczególnie tych bez dostępu do morza oraz małych państw wyspiarskich (IOM 2019: s. 3).

---

[2] Pakiet *Fit for 55* składa się z 15 komponentów, które są wprowadzane przez odrębne akty prawne (zob. Rada Europejska i Rada (UE) 2026).

[3] Należy również zaznaczyć, że temat *Europejskiego Zielonego Ładu* był wykorzystywany w kampaniach wyborczych na poziomie europejskim oraz krajowym, gdzie wśród obietnic wyborczych pojawiały się zmiany w EZŁ. Taka narracja dominowała w przekazie partii i kandydatów prawicowych, ale przedstawiciele innych ugrupowań również odnosili się do konieczności zmian, np. w trakcie kampanii prezydenckiej 2025 w Polsce (zob. Luke 2024; TVP INFO 2025).

W 1992 roku Międzyrządowy Zespół ds. Zmian Klimatu (ang. *Intergovernmental Panel on Climate Change*)[4] ogłosił, że najpoważniejsze skutki zmian klimatycznych z dużym prawdopodobieństwem dotyczyć będą migracji (WMO/UNEP 1992: s. 103). Rozpoczęto więc proces prognozowania przewidywanej liczby przyszłych migrantów środowiskowych. Szacunki te są jednak bardzo rozbieżne – w zależności od źródła i przyjętej metodologii wahają się od kilkuset milionów (Clement et al. 2021) aż po nawet miliard osób zmuszonych do emigracji do 2050 r. (McAllister 2024). Różnice te związane są ze złożonymi uwarunkowaniami migracji klimatycznych, w których zmiany środowiska naturalnego z reguły nie stanowią wyłącznej przyczyny migracji. Gdy zmiany klimatu zachodzą stopniowo, pogarszające się czynniki środowiskowe przeplatają się z narastającymi problemami ekonomicznymi, społecznymi i demograficznymi (Krywult-Albańska 2025: s. 133). Z wyżej wymienionych powodów niemożliwym jest obecnie oszacowanie skali migracji klimatycznej do UE do 2050 r.

W odpowiedzi na nowe uwarunkowania migracyjne, w kręgach naukowych rozpoczęto proces systematyzacji pojęć, prowadzący do wyodrębnienia kategorii takich jak migranci czy uchodźcy środowiskowi i klimatyczni (Schewel 2023). Należy jednak podkreślić, że określenia te funkcjonują wyłącznie w dyskursie badawczym i nie mają charakteru prawnego. Jedyną obowiązującą definicję *uchodźcy* stanowi ta zawarta w Konwencji Genewskiej z 1951 roku. Zgodnie z nią status uchodźcy nie przysługuje osobie, która opuszcza swoje miejsce zamieszkania z powodu nagłych lub postępujących zmian w środowisku, co potwierdza stanowisko Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (USA for UNHCR 2026).

W niniejszym badaniu rozumienie *migranta środowiskowego* zgodne będzie ze stanowiskiem Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji (ang. *International Organization for Migration*, IOM) proponującej definicję *migracji klimatycznej* jako „przemieszczanie się osoby […], która, głównie ze względu na nagłe lub postępujące zmiany w środowisku spowodowane zmianami klimatycznymi, jest zmuszona opuścić swoje stałe miejsce zamieszkania […]" (IOM 2018).

UE stopniowo włącza temat migracji klimatycznych do swoich programów strategicznych, uwzględniając go w dialogach unijnych oraz rozważając rozszerzenie form ochronnych (European Commission 2013: s. 33). Jednakże, państwa UE nie wypracowały dotąd spójnej regulacji dotyczącej ochrony prawnej osób przesiedlonych wyłącznie z powodów środowiskowych (Kraler et al. 2011: s. 11). W kwestii tej legislacja unijna odwołuje się do instrumentów prawa międzynarodowego, chociażby praw człowieka, ochrony tymczasowej czy zasady *non-refoulement*, będących alternatywnymi sposobami udzielania pomocy migrantom środowiskowym (Parlament Europejski 2020: s. 3). Autorzy dokumentu *Uchodźcy klimatyczni* (ang. *Climate refugees*), sporządzonego na wniosek Komisji Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych Parlamentu Europejskiego, wskazują na potrzebę opracowania całościowego instrumentu prawnego, regulującego status osób przesiedlonych ze względu na problemy środowiskowe, rekomendując pionierskie działania UE w tej dziedzinie (Kraler et al. 2011: s. 74).

---

[4] powołany przez Światową Organizację Meteorologiczną (ang. *World Meteorological Organization*) i Program Narodów Zjednoczonych ds. Środowiska (ang. *United Nations Environment Programme*).

Mimo rozpoznania problemu migracji klimatycznych na wysokim szczeblu politycznym, UE wciąż nie jest gotowa na potencjalny kryzys z udziałem tego typu migrantów. Zarówno dyrektywa kwalifikacyjna 2011/95/UE z 2011 roku,[5] jak i instytucje ochrony uzupełniającej i ochrony tymczasowej nie obejmują czynników klimatycznych (European Migration Network 2023: s. 6). W związku z tym, na chwilę obecną utworzenie odrębnych dla migrantów środowiskowych ram prawnych wydaje się mało prawdopodobne[6].

Europejski Zielony Ład a migracje klimatyczne

EZŁ jest ambitną strategią na rzecz wzrostu, mającą przekształcić UE w sprawiedliwe i prosperujące społeczeństwo, żyjące w nowoczesnej, zasobooszczędnej i konkurencyjnej gospodarce, która do 2050 r. osiągnie zerowy poziom emisji netto gazów cieplarnianych (ang. *Greenhouse Gases*, GHG) i w ramach której wzrost gospodarczy nie będzie związany z konsumpcją zasobów naturalnych. Do dorobku EZŁ zalicza się wiele aktów politycznych i prawnych oraz innych instrumentów mających spełniać cele wywodzące się z szerokiej gamy obszarów polityki: „klimatu i środowiska, energii, transportu, przemysłu, rolnictwa i zrównoważonego finansowania" (Tkachuk 2024: s. 327). Komunikat Komisji COM(2019)640 z 11 grudnia 2019 r. odnosi się do migracji klimatycznych w sposób bezpośredni tylko w jednym, krótkim fragmencie. KE uznaje w nim, że globalne wyzwania klimatyczne są czynnikiem zwielokrotniającym zagrożenie i prowadzącym do niestabilności. Dodatkowo podkreśla, że UE będzie wspierać sprawiedliwą zieloną transformację na całym świecie oraz „współpracować ze wszystkimi partnerami w celu zwiększenia odporności na zmianę klimatu i odporności środowiska, aby zmiany te nie stały się źródłem konfliktów, braku bezpieczeństwa żywnościowego, przesiedlania ludności i przymusowej migracji". Fragment ten kończy się stwierdzeniem, iż „skutki polityki klimatycznej powinny stać się integralną częścią sposobu myślenia i działania UE w kwestiach zewnętrznych" (Komisja Europejska 2019: s. 25).

Dalsze inicjatywy, strategie i akty prawne wynikające z EZŁ nie podejmują tematu migracji klimatycznych. Przyjęte przez PE i Radę w czerwcu 2021 r. europejskie prawo o klimacie, które ustanawia prawnie wiążący cel redukcji emisji netto GHG do 2030 r. o co najmniej 55% i osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 r., nie zawiera żadnych zapisów bezpośrednio łączących zmiany klimatu i migracje. Powiązanie pośrednie możemy zauważyć jedynie w art. 5 ust. 3, w którym mówi się, że odpowiednie instytucje UE i państwa członkowskie muszą zapewnić, aby ich strategie polityczne dotyczące przystosowania się do zmiany klimatu koncentrowały się przede wszystkim na najsłabszych i najbardziej dotkniętych grupach ludności (Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1119).

---

[5] Dyrektywę tę zastąpiono Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1347 z dnia 14 maja 2024 r., jednak rozporządzenie to również nie uwzględnia migrantów klimatycznych.

[6] Związane jest to również z brakiem prawnie uznanej definicji *migranta środowiskowego* oraz jego ochrony przez prawo międzynarodowe, a także z rozbieżnościami stanowisk państw członkowskich UE wobec polityki migracyjnej i azylowej.

Jak podaje IOM w swoim raporcie *Inclusion of migration and migrants in climate-resilient development pathways in the context of the European Green Deal* z 2023 r., strategia *od pola do stołu* dążąca do zrównoważonej produkcji żywności na każdym etapie łańcucha żywnościowego[7] i odnosząca się do wielu zagadnień rozwojowych uznaje prawa pracowników sezonowych, aczkolwiek nie odnosi się bezpośrednio do migrantów. Inny element EZŁ – nowa strategia przemysłowa, łącząca w sobie dążenie do neutralności klimatycznej i transformacji cyfrowej – podkreśla potrzebę globalnego wysiłku opartego na współpracy, uznając, że państwa UE nie są w stanie przetransformować się same. Mimo że implikuje to potrzebę przyciągania zagranicznych pracowników do sektorów cierpiących na niedobór siły roboczej, migracja nie jest wspomniana *explicite*. Brak odpowiednich zapisów można dostrzec także w strategiach rozwoju energii odnawialnej i tzw. fali renowacji (Schraven 2023: s. 12–14).

Kolejnym ważnym punktem EZŁ jest adaptacja do zmian klimatycznych, która jest postrzegana jako element horyzontalny działań wewnętrznych i zewnętrznych UE, łączący się z takimi sektorami jak współpraca międzynarodowa, migracje i bezpieczeństwo. Mimo to, wpływ zmian klimatu na migracje oraz pozytywne skutki migracji jako strategii adaptacji nie pojawiają się w tym kontekście. Kwestia przesiedleń jest wspominana bardzo rzadko, a jedyny powiązany z tematem element to zaangażowanie Komisji w promocję lepszej koordynacji między zarządzaniem sytuacjami kryzysowymi i odbudową po katastrofach. IOM jednocześnie podkreśla, że *zielona transformacja* realizowana w ramach EZŁ przyniesie istotne konsekwencje dla rynku pracy, a co za tym idzie – dla demografii, kwestii szkoleń, przebranżowienia i migracji. EZŁ praktycznie nie dotyka tej sieci powiązań, mimo potencjalnych istotnych skutków społecznych i ekonomicznych (Schraven 2023: s.15–18).

Przedstawiona sytuacja nie oznacza, że UE i jej instytucje nie są świadome powagi problemu. Zmiany klimatyczne były wielokrotnie uznawane przez Komisję i PE jako jeden z czynników wpływających na przesiedlenia i ruchy migracyjne. Niektóre państwa rozwijające się proponowały UE, aby nadawała migrantom klimatycznym status uchodźców, co nie spotkało się jednak z poparciem państw członkowskich (Apap, Harju 2023: s. 10). Dotychczasowa polityka unijna w tym zakresie skupiała się na zwalczaniu problemu u źródła, co pokazuje dokument roboczy służb Komisji z lipca 2022 roku pt. *Addressing displacement and migration related to disasters, climate change and environmental degradation* (European Commission 2022). KE wskazuje w nim na rosnący trend migracji i przesiedleń związanych z katastrofami naturalnymi i degradacją środowiska, jednocześnie zaznaczając, że większość z tych ruchów odbywa się wewnątrz państw, bez przekraczania granic. W dokumencie podkreślono, że UE podchodzi do tematu migracji i przesiedleń klimatycznych z wielu perspektyw, kierując się zasadą nieszkodzenia. Materializuje się to głównie w krótkoterminowych operacjach humanitarnych oraz średnio- lub długoterminowych projektach pomocy rozwojowej i budowania odpowiednich zdolności adaptacyjnych w państwach trzecich. Ponadto, UE wnosi istotny wkład w naukę, badania

[7] Łańcuch żywnościowy obejmuje produkcję, transport, dystrybucję, wprowadzanie do obrotu i konsumpcję (zob. Komisja Europejska 2020: s. 5).

i zbieranie danych na temat migracji klimatycznych, co sprzyja głębszemu zrozumieniu problemu i konstruowaniu odpowiednich strategii i polityk. Jednocześnie w dokumencie podkreślono potrzebę intensyfikacji działań, zwłaszcza w kwestiach prognozowania i tworzenia modeli służących przewidywaniu przyszłych kryzysów migracyjnych (European Commission 2022: s. 14–16) oraz włączania grup interesów, takich jak organizacje społeczeństwa obywatelskiego, społeczności lokalne, podmioty badawcze, w proces kształtowania odpowiednich polityk klimatycznych (European Commission 2022: s. 19).

Obecne podejście UE do migracji klimatycznych spotyka się jednak z krytyką. Na przykład, Joana Koçi (2025: s. 169–170) zauważa, że mimo dużych wysiłków, na tle społeczności międzynarodowej efektywność zaangażowania UE stoi pod znakiem zapytania. Pomoc humanitarna jest rozwiązaniem krótkoterminowym, wdrażanym już po wystąpieniu katastrofy w celu redukcji szkód. Wydatki na adaptację i mitygację w ramach finansowania klimatycznego nie są zaś w stanie dogonić gwałtownie rosnących potrzeb najbardziej wrażliwych podmiotów. Podobne wnioski wysuwa Biuro Analiz Parlamentu Europejskiego w briefingu z października 2023 r. (zob. Apap, Harju 2023). Dokument podkreśla powolne wdrażanie Porozumienia Paryskiego oraz porażkę państw rozwiniętych w zapewnieniu odpowiedniego finansowania klimatycznego najbardziej wrażliwym krajom (Apap, Harju 2023: s. 2–3).

Analiza przeprowadzona w tej części artykułu wykazała, że EZŁ nie w pełni odpowiada na wyzwania związane ze zjawiskiem migracji klimatycznych. UE nie przedstawia w tym zakresie przejrzystego i kompleksowego podejścia, a raczej pewne zręby polityki i rozproszone działania.

Porozumienie z Samoa – studium przypadku

Należy zauważyć, że UE w kontekście migracji klimatycznych działa na trzech poziomach: (1) poziom państw członkowskich, (2) poziom instytucji unijnych, (3) poziom organizacji międzynarodowych (Nitszke 2024: s. 54–55). Autorzy niniejszego artykułu postanowili skupić się na poziomie drugim. Instytucje unijne można podzielić na ponadnarodowe (odnoszące się do kwestii migracji klimatycznych bezpośrednio) oraz międzyrządowe (działające w sposób pośredni, nie tylko poprzez pomoc finansową dla regionów dotkniętych zmianami klimatu, ale także przez umowy handlowe). Wynika to z faktu, iż od wejścia w życie Traktatu z Amsterdamu sprawy środowiskowe muszą być brane pod uwagę we wszystkich politykach wspólnotowych. W przypadku wspólnej polityki handlowej oznacza to, że państwa trzecie, chcące nawiązać relacje handlowe z UE, muszą wprowadzić minimalne standardy ochrony klimatu i środowiska. Jedną z najistotniejszych umów tego typu zawartych w ostatnim czasie jest *Umowa o partnerstwie między UE i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a członkami Organizacji Państw Afryki, Karaibów i Pacyfiku*[8] *z drugiej strony* (znana jako Umowa z Samoa, czy też Porozumienie z Samoa).

[8] ang. *Organisation of African, Caribbean and Pacific States,* OACPS.

W niniejszym badaniu przeanalizowano wspomnianą umowę w ramach studium przypadku – jako przykład działania UE w kwestii migracji klimatycznych. Znaczenie porozumienia jest szczególne, ponieważ OACPS obejmuje 79 państw rozwijających się, w tym wiele krajów słabo rozwiniętych (zob. OACPS WWW), które ze względu na swoje położenie geograficzne należą do najbardziej narażonych na skutki zmian klimatu. Dodatkowo, są one często areną rywalizacji interesów UE, Stanów Zjednoczonych, Federacji Rosyjskiej oraz Chińskiej Republiki Ludowej (tzw. „nowy wyścig o Afrykę"), co czyni zawarcie ambitnej i skutecznej umowy międzynarodowej szczególnie trudnym (Langan, Price 2025).

Porozumienie z Samoa jest umową o charakterze mieszanym – jej stronami są zarówno państwa członkowskie, jak i UE w całości. Jednym z najistotniejszych elementów jest współpraca rozwojowa, niemniej jednak umowa ustanawia także wzmocnione partnerstwo polityczne i gospodarcze oraz zawiera zapisy dotyczące nieuregulowanej migracji (Janczyk 2024: s. 98). Część pierwszą stanowią postanowienia ogólne. Art. 1 określa Porozumienie Paryskie[9] oraz *Agendę na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030* jako nadrzędne ramy, którymi kieruje się partnerstwo. Cele umowy: zwalczanie zmiany klimatu, ochrona środowiska, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi oraz kompleksowe i wyważone podejście do migracji. Główne narzędzia wdrażania umowy to dialog oparty na partnerstwie i działania dostosowane do specyfiki stron.

Postanowienia dotyczące środowiska i klimatu znajdują się w Tytule V porozumienia. Art. 54 ust. 1 potwierdza zobowiązanie stron do zapewnienia wysokiego poziomu ochrony środowiska i zasobów naturalnych oraz ograniczania negatywnych skutków zmian klimatu. W tym kontekście podkreśla się dążenie do budowania i wzmacniania odporności szczególnie wrażliwych społeczności. W ust. 4 tego artykułu wymieniono czynniki, które strony mają w szczególności brać pod uwagę w swoich działaniach – m.in. związek między degradacją środowiska i zmianą klimatu a przymusowym wysiedleniem i migracją. Rozdział 4 Tytułu V zawiera zaś przepisy dotyczące zarządzania i reagowania na klęski żywiołowe.

Równie istotny jest *Tytuł VI – Migracja i Mobilność*. Wyraża się w nim poparcie dla dobrze zarządzanej, uregulowanej migracji, a jednocześnie podkreśla się potrzeba zapobiegania tej nieuregulowanej. Postanowienia zawarte w Tytule VI zobowiązują także strony do zwiększenia współpracy w sprawie migracji i przyjęcia wyważonego podejścia. Oznacza to, że przestrzeganie prawa międzynarodowego musi iść w parze z poszanowaniem suwerenności. Art. 69 uwzględnia związek między migracją i przymusowym wysiedleniem a klęskami żywiołowymi i degradacją środowiska. Ponadto, zobowiązuje strony do przyjmowania strategii na rzecz łagodzenia skutków tych wydarzeń, dostosowania się do nich i budowania odporności. Rozdział 3 Tytułu VI skupia się na walce z pierwotnymi przyczynami migracji, przemycie migrantów i handlu ludźmi. Istotnym wydaje się również Rozdział 5, zobowiązujący strony do wzmocnienia ochrony i poszanowania

---

[9] Porozumienie Paryskie (ang. Paris Agreement) z 2015 roku – to uniwersalna, prawnie wiążąca umowa międzynarodowa w sprawie ochrony klimatu.

godności uchodźców i innych wysiedleńców, zgodnie z prawem międzynarodowym i zasadą *non-refoulement*.

Kolejnym ważnym elementem Porozumienia z Samoa jest Część IV, traktująca o środkach współpracy i wdrażania. Promuje ona zróżnicowane środki współpracy, dostosowane do priorytetów różnych krajów i regionów. Art. 82 zobowiązuje stronę unijną do udostępnienia odpowiedniego poziomu zasobów finansowych oraz mobilizacji zasobów w celu wsparcia programów w państwach członkowskich OACPS. Ustęp 6 tegoż artykułu obejmuje kwestie współpracy na rzecz pomocy humanitarnej i w sytuacjach kryzysowych oraz wdrażania mechanizmów adaptacji do nowych wyzwań (Umowa 2023: art. 82).

Ze względu na swój zakres tematyczny, Porozumienie z Samoa wpisuje się w centralne założenie komunikatu Komisji COM(2019)640 z 11 grudnia 2019 r. – współpracę w celu zwiększenia odporności na zmianę klimatu i odporności środowiska, aby zmiany te nie stały się źródłem przesiedlenia ludności i przymusowej migracji. Jest również zgodne z wnioskami wynikającymi z Dokumentu Roboczego Służb Komisji z lipca 2022 r. (European Commission 2022), wskazującymi na konieczność skupienia się UE na zwalczaniu problemu migracji klimatycznych u źródła. Stanowi więc realne działanie w ramach preferowanego przez UE podejścia do zagadnienia migracji klimatycznych. Obecnie Porozumienie z Samoa nie ma dużego znaczenia w kwestii presji migracyjnej, ponieważ aktualnie większość migrantów do UE pochodzi z państw niebędących sygnatariuszami umowy (Janczyk 2024: s. 106). Należy jednak zauważyć, że państwa OACPS będą w znacznym stopniu odczuwać zmiany klimatu ze względu na swoje położenie geograficzne, co może wpłynąć na zmianę struktury przepływów ludności do UE.

Zawieranie analogicznych umów przez UE w przyszłości może być ważnym elementem jej działań w sferze migracji klimatycznych. Będzie to jednak zależało od wdrażania porozumień, ich skuteczności i realnego przełożenia na polepszenie sytuacji w państwach trzecich. UE powinna jednocześnie w sposób kompleksowy uwzględniać zagadnienie migracji środowiskowych w swoich działaniach wewnętrznych. W tym kontekście istotne są zalecenia raportu stworzonego z inicjatywy PE pt. *Climate Change and Migration in Vulnerable Countries* (zob. IOM 2019), do których należą: (1) zbieranie i analiza danych dotyczących zjawiska, (2) dialog międzyinstytucjonalny oraz z państwami członkowskimi i z grupami interesu, w celu zachęcenia do włączania zagadnienia migracji klimatycznych do działań i strategii UE, (3) rozwój perspektywicznej polityki migracyjnej i azylowej, biorącej pod uwagę przyszłe wyzwania, (4) współpraca i wspieranie państw trzecich (Nitszke 2024: s. 54).

Podsumowanie

Bazując na przeprowadzonej analizie, można udzielić odpowiedzi na postawione pytania badawcze. Prognozy napływu migrantów klimatycznych do UE nie są jednoznaczne – źródła naukowe nie przytaczają obecnie wiarygodnych statystyk dotyczących napływu migrantów klimatycznych do UE do 2050 roku. Dane dotyczące globalnych szacunków zjawiska znacząco różnią się między sobą w zależności od źródła, przyjętej metodologii oraz definicji samego pojęcia migranta klimatycznego. Należy zatem stwier-

dzić, że problem ten z pewnością dotknie UE, jednak na obecnym etapie nie posiadamy narzędzi, by precyzyjnie określić skalę zjawiska. Niepewność w tym zakresie prawdopodobnie utrzyma się również w przyszłości, ponieważ zmiany środowiska naturalnego z reguły nie stanowią jedynej czy bezpośredniej przyczyny migracji, łącząc się z wymiarem społecznym i ekonomicznym. Niemniej jednak, sam fakt wpływu zmian klimatu na mobilność ludzką, potwierdzany przez podmioty międzynarodowe, sprawia, że jest to istotny czynnik w tworzeniu kompleksowych i skutecznych strategii polityki migracyjnej.

EZŁ w niewielkim stopniu odnosi się do problematyki migracji klimatycznych – temat ten pojawia się w nielicznych zapisach o charakterze pośrednim. Takie powiązania, ze względu na swój rozmyty charakter, mogą być jednak kontestowane przez podmioty niechętne wyraźniejszym działaniom UE w tym kierunku. Trudnością, która niewątpliwie pojawi się przy ewentualnej próbie konceptualizacji unijnej polityki wobec migracji klimatycznych, jest osiągnięcie konsensusu między instytucjami UE, między państwami członkowskimi oraz pomiędzy instytucjami UE a państwami członkowskimi. Wynika to z faktu, iż polityka migracyjna należy do kompetencji dzielonych pomiędzy UE a państwa członkowskie. UE tworzy w tym zakresie wiążące akty prawne, jednak państwa zachowują szeroką autonomię regulacyjną. Wyzwanie to ukazano w ujęciu teorii sekurytyzacji i teorii deeuropeizacji, co pozwoliło na analizę zagadnienia z uwzględnieniem wyzwań towarzyszących wypracowaniu przyszłego konsensusu. Ponadto, podczas analizy źródeł nie natrafiono na żadne nowe propozycje strategii i aktów legislacyjnych Komisji w ramach EZŁ dotyczących migracji środowiskowych. Obecny stan działań UE w omawianej sferze obejmuje rozpoznanie problemu na szczeblu politycznym, krótkoterminowe działania humanitarne, średnio- i długoterminową pomoc rozwojową oraz wkład w naukę i badania. Są to działania spoza agendy EZŁ, rozproszone i nieskoordynowane. Przywołane źródła poddają także w wątpliwość ich skuteczność.

UE uznaje, że czynniki środowiskowe wpływają na mobilność ludności, podkreślając potrzebę przygotowania się na migrację związaną ze zmianami klimatycznymi. Jednocześnie Unia wciąż nie posiada odrębnego i kompleksowego porządku prawnego lub politycznego, który regulowałby strategię dedykowaną wyłącznie migracji spowodowanej zmianami klimatu.

Odpowiedzi na pytania badawcze pozwalają potwierdzić przyjętą hipotezę badawczą: działania UE na rzecz klimatu nie uwzględniają wyzwań związanych z migracjami klimatycznymi. W tym kontekście należy jednak podkreślić potencjalną pozytywną rolę umów handlowych z państwami trzecimi. Przykład Porozumienia z Samoa pokazuje, że UE może zawierać umowy, które łączą współpracę gospodarczą z pewnymi standardami środowiskowymi i wsparciem dla krajów rozwijających się. Niemniej jednak, aby potwierdzić, że takie porozumienia przyczyniają się do rozwiązywania problemu u źródła, należy zbadać stopień ich wdrażania oraz realny wpływ na polepszenie sytuacji w państwach trzecich. Natomiast uzgodnienie definicji *migrantów klimatycznych*, jak i ram prawnych ich ochrony jest zadaniem dla całej społeczności międzynarodowej na kolejne lata i będzie wymagało zrównoważenia interesów ekonomicznych, społecznych i humanitarnych państw wysokorozwiniętych i państw rozwijających się.

Maria Gmurczyk – studentka studiów magisterskich na kierunku Stosunki Międzynarodowe, absolwentka studiów bliskowschodnich i migracji międzynarodowych na Uniwersytecie Jagiellońskim. Zainteresowania naukowe: polityka europejska, współpraca transgraniczna, integracja regionalna oraz współczesne nurty myśli politycznej.

Maria Gmurczyk – MA student in International Relations, graduate of Middle Eastern Studies and International Migration at the Jagiellonian University. Research interests: European politics, cross-border cooperation, regional integration, and contemporary trends in political thought.

Hanna Korzonek – studentka studiów magisterskich na kierunku Stosunki Międzynarodowe na Uniwersytecie Jagiellońskim. Zainteresowania naukowe: historia i teorie integracji europejskiej, polityki Unii Europejskiej, społeczeństwo obywatelskie oraz rola religii w stosunkach międzynarodowych.

Hanna Korzonek – MA student in International Relations at the Jagiellonian University. Research interests: history and theories of European integration, European Union policies, civil society and the role of religion in International Relations.

Jakub Mądry – student studiów magisterskich na kierunku Stosunki Międzynarodowe na Uniwersytecie Jagiellońskim. Zainteresowania naukowe: integracja europejska, teorie stosunków międzynarodowych, Azja Północno-Wschodnia w stosunkach międzynarodowych, polityka klimatyczno-energetyczna, polityka migracyjna.

Jakub Mądry – MA student in International Relations at the Jagiellonian University. Research interests: European integration, International Relations theories, North-East Asia in International Relations, climate-energy policy, migration policy.

Bibliografia:

APAP Joanna, HARJU Sami James (2023), *The concept of 'climate refugee'. Towards a possible definition*, Briefing, EPRS, European Parliament, https://ent.news/2024/7/2328.pdf (30.10.2023).

BEHRMAN Simon, KENT Avidan (2022), *Climate Refugees Global, Local and Critical Approaches*, Cambridge.

BITTLE Jake (2023), *The Great Displacement: Climate Change and the Next American Migration*, New York.

BUZAN Barry, WÆVER Ole, DE WILDE Jaap (1998), *Security: A New Framework for Analysis*, Boulder –London.

CIOT Melania-Gabriela (2023), *The impact of the Russian-Ukrainian conflict on Green Deal implementation in central-southeastern Member States of the European Union*, "Regional Science Policy & Practice", vol. 15, issue 1. DOI: 10.1111/rsp3.12591

CLEMENT Viviane et al. (2021), *Groundswell. Part II: Acting on Internal Climate Migration,* vol. 1, World Bank Group, Washington, D.C., http://documents.worldbank.org/curated/en/837771631204427139 (09.09.2021).

DOMARADZKI Spasimir (2019), *Wymiary deeuropeizacji*, „Athenaeum", vol. 61(1)/2019. DOI: 10.15804/athena.2019.61.09

EUROPEAN COMMISSION (2013), Commission Staff Working Document: *Climate change, environmental degradation, and migration*, Accompanying the document: Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: *An EU Strategy on adaptation to climate change,* SWD(2013) 138 final, Brussels, 16.04.2013.

EUROPEAN COMMISSION (2022), Commission staff working document: *Addressing displacement and migration related to disasters, climate change and environmental degradation*, July 2022, Publications Office of the European Union, Luxembourg. DOI: 10.2795/302703

EUROPEAN MIGRATION NETWORK (2023), *Displacement and migration related to disasters, climate change and environmental degradation*, EMN Inform, https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2023-05/EMN_Inform_climate_related_migration_final_May2023_090523.pdf (31.05.2023).

GOULARD Sylvie, KERARON Aure (2024), *Green Deal in a Time of 'Green Bashing'. Assessing the Implementation of the Commission's European Green Deal – Achievements, Setbacks, and Future Prospects*, "IEP@BU Policy Brief", no. 26.

IOM, INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR MIGRATION (2018), *Key Migration Terms*, https://www.iom.int/key-migration-terms (12.12.2018).

IOM, INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR MIGRATION (2019), *Climate Change and Migration in Vulnerable Countries,* Geneva, https://publications.iom.int/system/files/pdf/climate_change_and_migration_in_vulnerable_countries.pdf (30.12.2019).

JANCZYK Rafał (2024), *Układ z Samoa a układ z Kotonu – analiza porównawcza*, „Kwartalnik Prawa Międzynarodowego", nr 1(1).

KOÇI Joana (2025), *Role of the European Union in addressing climate change mitigation and protecting immigrants' rights,* "Social & Legal Studies", vol. 8, no. 2.

KOMISJA EUROPEJSKA (2019), Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: *Europejski Zielony Ład*, COM(2019) 640 final, Bruksela, 11.12.2019.

KOMISJA EUROPEJSKA (2020), Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: *Strategia „od pola do stołu" na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego dla środowiska systemu żywnościowego*, COM(2020) 381 final, Bruksela, 20.05.2020.

KRALER Albert, CERNEI Tatiana, NOACK Marion (2011), *"Climate refugees" – Legal and policy responses to environmentally induced migration*, European Parliament, Brussels.

KRYWULT-ALBAŃSKA Małgorzata (2025), *Migracje pod wpływem zmian klimatu w kontekście nierówności społecznych*, „Studia Humanistyczne AGH", t. 24, nr 1. DOI: 10.7494/human.2025.24.1.6975

KUSTOVA Irina et al. (2024), *Green and enviable. How to deliver net zero and a more competitive EU,* May 2024, Brussels, https://cdn.ceps.eu/wp-content/uploads/2024/06/InDepthAnalysis-2024-10_Green-and-enviable-1.pdf (31.05.2024).

LADRECH Robert (1994), *Europeanization of Domestic Politics and Institutions: The Case of France*, "Journal of Common Markets Studies", vol. 32, no. 1. DOI: 10.1111/j.1468-5965.1994.tb00485.x

LANGAN Mark, PRICE Sophia (2025), *Introduction: A new Phase in Africa-EU Cooperation?*, in: Sophia Price, Mark Langan (eds), *Africa, the EU and the Samoa Agreement: Exploring African Agency Amid the 'New Scramble'*, Routledge, London. DOI: 10.4324/9781003503330-1

LINDBERG Leon N., SCHEINGOLD Stuart A. (1970), *Europe's Would-be Polity*, Prentice Hall.

LISZKOWSKA Dominika (2024), *Securitisation of migration in the European Union during the EU–Belarus border crisis (2021–2022)*, „Politeja", vol. 21, no. 1(88/3). DOI: 10.12797/Politeja.21.2024.88.3.03

LUKE Stephanie (2024), *Shades of green: the 2024 European Parliament elections and the EU's Green Deal*, blog "UK in a changing Europe", https://ukandeu.ac.uk/shades-of-green-the-2024-european-parliament-elections-and-the-eus-green-deal/ (18.03.2024).

McALLISTER Sean (2024), *There could be 1.2 billion climate refugees by 2050. Here's what you need to know*, "Zurich Magazine", https://www.zurich.com/media/magazine/2022/there-could-be-1-2-billion-climate-refugees-by-2050-here-s-what-you-need-to-know (23.10.2024).

NITSZKE Agnieszka (2024), *The European Union's involvement in global migration management: Possibilities and limitations*, "Global Policy", vol. 15(Suppl. 8). DOI: 10.1111/1758-5899.13419

OACPS (WWW), *About us*, Organisation of African, Caribbean and Pacific States, https://www.oacps.org/about-us (9.11.2023).

PARLAMENT EUROPEJSKI (2020), *Zmiana klimatu i migracja. Wyzwania prawne i polityczne oraz reakcje na migrację ekologiczną*, Badanie dla komisji LIBE, Wrzesień 2020, https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/655591/IPOL_STU(2020)655591(SUM01)_PL.pdf (30.09.2020).

RADA EUROPEJSKA I RADA (UE) (2026), *Gotowi na 55*, https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/fit-for-55/ (12.06.2026).

ROSIGNOLI Francesca (2022), *Environmental Justice for Climate Refugees*, Routledge, London.

ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) 2021/1119 z dnia 30 czerwca 2021 r. w sprawie ustanowienia ram na potrzeby osiągnięcia neutralności klimatycznej i zmiany rozporządzeń (WE) nr 401/2009 i (UE) 2018/1999 (Europejskie prawo o klimacie), PE/27/2021/REV/1, Dz.U. UE L 243 z 9.07.2021.

ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) 2024/1347 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako osób korzystających z ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony, zmieniające dyrektywę Rady 2003/109/WE oraz uchylające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/95/UE, PE/70/2023/REV/1, DZ.U. UE L, 2024/1347, 22.05.2024.

RUSZKOWSKI Janusz (2019), *Europeizacja. Analiza oddziaływania Unii Europejskiej*, Warszawa.

SCHEWEL Kerilyn (2023), *Who Counts as a Climate Migrant?*, Migration Policy Institute (MPI), https://www.migrationpolicy.org/article/who-is-a-climate-migrant (20.07.2023).

SCHRAVEN Benjamin (2023), *Inclusion of Migration and Migrants in Climate-resilient Development Pathways in the Context of the European Green Deal*, International Organization for Migration (IOM), Geneva.

TKACHUK Olesia (2024), *Europejski Zielony Ład, czyli jak Unia Europejska zamierza uczynić z Europy pierwszy neutralny kontynent dla klimatu?*, „Politeja", vol. 21, no. 1(88/1). DOI: 10.12797/Politeja.20.2024.88.1.19

TVP INFO (2025), *Debata prezydencka TVP*, https://www.youtube.com/watch?v=bvlzQvdgqLU (12.05.2025).

TURNER Joe, BAILEY Dan (2022), *'Ecobordering': casting immigration as environmental protection*, "Environmental Politics", vol. 31, no. 1. DOI: 10.1080/09644016.2021.1916197

UMOWA (2023) o partnerstwie między Unią Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a członkami Organizacji Państw Afryki, Karaibów i Pacyfiku, z drugiej strony, Dz. U. UE L 2862/2023, 28.12.2023.

USA FOR UNHCR (2026), *How climate change impacts refugees and displaced communities*, https://www.unrefugees.org/news/how-climate-change-impacts-refugees-and-displaced-communities/#Shouldweusetheterm"climaterefugees" (22.04.2026).

VINCE Gaia (2022), *The century of climate migration: why we need to plan for the great upheaval*, "The Guardian", https://www.theguardian.com/news/2022/aug/18/century-climate-crisis-migration-why-we-need-plan-great-upheaval (18.08.2022).

WÆVER Ole (1995), *Securitization and Desecuritization*, in: R. D. Lipschutz (ed.), *On security*, New York.

WODAK Ruth (2018), *"Strangers in Europe". A Discourse-Historical Approach to the Legitimation of Immigration Control 2015/16,* in: Sumin Zhao et al. (eds), *Advancing Multimodal and Critical Discourse Studies. Interdisciplinary Research Inspired by Theo Van Leeuwen's Social Semiotics*, New York.

WMO/UNEP (1992), *Climate Change: The IPCC 1990 and 1992 Assessments*, June 1992, World Meteorological Organization, United Nations Environment Programme, Geneva, https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/2018/05/ipcc_90_92_assessments_far_full_report.pdf (10.08.2025).

Received: 02.12.2025. Accepted: 29.06.2026.